

ПЕРЕДПЛАТА на „РУСЛАНА“

виносить: в Австрії:

на цілий рік 24 К
на пів року 12 К
на чверть року 6 К
на місяць 2 К

За границю:

на цілий рік: зі щоденною ви-
сылкою 7 доларів або 14 рублів;
з висылкою двічі в тиждень 6 до-
ларів або 12 рублів; з висылкою
що суботи 5 доларів або 10 руб.
Поодинокі число по 10 сотків.

Телефон Редакції ч. 1484.

Конто почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАН

християнсько-суспільний дневник.

„Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо русне ми серце і віра руска“. — З Русланових посьмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім
неділь і руских свят о 5 год.
по полудні. — Редакція, адміні-
страція і експедиція „Руслана“
при ул. Хмельовського ч. 15, II.
поверх. Експедиція місцева
в Агенції Соколовського в пасажі
Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на
попередню засторогу.

Рекламації лише неопечатані
є вільні від порти. — Оповіді
звичайні приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в „Надіслан-
нім“ 40 сот. Подяки і приватні
дonesеня по 30 сот. від стрічки

Страйк вуглярів в Англії і его наслідки для заграниці.

(X) Коли минулого року з Англії на-
спіла вість, що тамошні союзи гірничих ро-
бітників пригрожують загальний страйк, ко-
трий обхопив би всі вугляні копальні Англії і
приневолив мільони робітників до безробіття,
принято сю вість як подібні інші придумані
соціалістами на залакане капіталістів. Тим-
часом в дійсності вийшло інакше.

Викликано д. 1. марця загальний страйк,
про котрого розширене ми щоденно подавали
вісті.

Причини сего страйку є всілякі. Викли-
кала его передовсім зростаюча дорожня спо-
живних засобів, котра доскулює навіть Англії,
свій ідеальний державі вільної торгівлі і про-
тивників охоронного цла. До того прилучила
ся заперечування соціалістами обставина, що
зростаюча дорожня не є наслідком охоронно-
го цла, але наслідком загальної підвишки цім
плодів на світовій торгівлі. До тогож в Ан-
глії останніми часами зовсім не підвищувано
робітничих плат, а навіть в часі грози пере-
силення в багатьох місцевинах навіть плати об-
нижено. Нічого отже дивного, що наслідком
уєх тих обставин англійські робітники здавна
спокійні і добре зорганізовані підлягали на-
слідку тих обставин що раз більше впливав
крайній стрий, а вже в останніх роках дохо-
дило не раз до проливу крові, а соціал-демо-
кратія пускала вельми зручно сю воду на
свій млин.

Безпосередню понуку до сего великань-
ского страйку дала справа домагала найвиш-
шої плати по 7 шілінгів (около 9 корон) ден-
но для робітників поза днем, а 5 шілінгів
(около 6:5 корон) для робітників в день. Сеї
плати домагали ся робітники без ріжниць ко-
пальні і гірничої області. Сего не хотіли при-
знати власники копальні і так 1. марця ви-
бух страйк.

Правительство вдало ся в сю справу, пе-
реговорювало з робітниками і власниками, а
навіть обіцяло законно означити найнижшу
плату. Часть власників під напором правитель-
ства вже годила ся на се, але до порозуміння
з усіма не дійшло, бо представники робітників
не хотіли вдавати ся в переговори що до ви-
соти найнижшої плати і обставали при своїх
домаганнях. Правительство залишило отже пе-
реговори а страйк вибух і обхопив понад мільон
робітників.

Наслідки показали ся для заграниці
вельми грізні. Побіч Америки є Англія най-
більшим доставником вугля на світ, бо ви-
дає більше як 364 мільони тон вугля щорічно,
з котрого сама зуживає 180 міль. тон, а 62
міль. вивозить. Отже передовсім Англія від-
чує страшно недостачу вугля, наколи страйк
ще потраває кілька днів. Послідує застою в
ріжних галузях промислу а сотки тисяч робі-
тників остануть без роботи і хліба. Залізничі
приневолені обмежити рух і висилати далеко;
поїзди, а також місцевий рух обмежено, а
наколи не поведе ся в найближших тижнях
зарядити страйкови, то вся промислова діяль-
ність і всякий рух залізничий і корабельний
стане. Пороблені запаси прилюдними інститу-
ціями і приватними людьми можуть ще ви-
старчити найбільш на 4—6 тижнів.

Для Англії однак, особливо для міського
населення має сей страйк також сї грізні на-
слідки, що Англія переважно сировиджує за-
собі поживи за границі, а синенем руху
корабельного може бути наражена на голод.
Вже тепер підскочили незвичайно ціни по-
живних предметів.

Але й для інших країв в Європі дають
ся відчувати лихі наслідки страйку в госпо-
дарським напрямі. В більших пристанях євро-
пейських недостає вже вугля, особливо в Ні-
меччині. Австро-Угорщина не потерпить ще
так дуже на случай довшого навіть англ.
страйку, бо річний довіз англ. вугля в Австрію
виносить в 1910. р. 7:7 мільонів метр. сотна
рив вартости 18:8 міль. корон, з чого більша

часть припадала на корабельні товариства,
котрі тепер будуть приневолені краєвим ву-
глем послугувати ся. Через те і у нас ціни
вугля пішли в гору. Наслідок всего того є
такий, що консументи вугля будуть мати ви-
сокі ціни, а доставники вихиснуть нагоду до
дальшого збогачування.

Най прийде царство Твоє Евхаристийне!

Не можна не висказати Сьвітлій Редакції Вашій слів признання за те, що так ци-
ро займає ся справами навіть чисто духовни-
ми, що так радо поміщує все те, що відно-
сить ся до піднесення релігійного духа, духа
віри. Маю на думці ті часті інформації, відоз-
ви і дописи про Евхаристийний культ, що
дуже часто читаємо в „Руслані“. Гадаю, що
кождий католицький священник і кождий ци-
ро віруючий християнин-католик повинен за
се Редакції бути дуже вдячний. І я нині ко-
ристаючи із сеї прихильности Редакції, ба-
жаю дещо сказати на тему Евхаристийного
культу.

Ніхто не заперечить, що у нашому наро-
ді Евхаристийний культ, себто почитане Ісуса
в Найсв. Тайні Утаєного стоїть вельми ви-
зенько; а головною причиною на мою гадку
є та, що священники вельми рідко коли про-
повідують про Евхаристию. А проповідують
тому так рідко, бо нема у нас підручників, у
котрих булаб Евхаристийні науки. Можна най-
ти підручники з проповідями, у котрих на
кільканадцять або і кількадесят наук є або
одна або й ні одної нема про Евхаристию.
Длятого думаю, що для піднесення Евха-
ристийного культу є конечно у найкоротшому
часі видати Евхар. науки.

Тепер є св. Великий піст. Кождий свя-
щенник повинен би бодай дві-три науки ска-
зати про Евхаристию. Тож нехай не кождий

але що десятий сипше свою науку про Евха-
ристию і дасть напечатати. Най они не про-
падають. Нехай ті науки будуть доказом на-
шої любові до Ісуса в Евхаристії!

Длятого осьміляюсь просити всіх Впр.
Отців, котрим Евхаристийний культ лежить
на серці, щоби не жалували труда приготи-
вати ся до проповіді, списати її і вислати до
1. мая 1912 на руки підписаного, щоби їх ра-
зом зібрати і випечатати.

Се мав би бути у сїм році від Нашого
Духовенства дар Евхаристийному Ісусу.

Заразом осьміляюсь підписаний предло-
жити ріжні теми до оброблення: 1) О устано-
вленню Найсв. Тайни Евхаристії. 2) Що є Ев-
харистія? 3) О любові Ісуса в Евхаристії до
нас. 4) О любові нашої до Ісуса в Евхаристії.
5) Що є св. Причастіє? 6) О конечній потре-
бі св. Причастія. 7) О частім св. Причастію.
8) О щоденнім св. Причастію. 9) О пригото-
ванню до св. Причастія. 10) О благодаренню.
11. О духовім св. Причастію. 12. О спасенних
наслідках св. Причастія. 13) О ріжних замі-
тах проти щоденного св. Причастія. 14. О по-
читанню Ісуса в церкві. 15) О захованню в цер-
кві і т. п.

Тема проповіді може бути довільна, од-
нак безпосередно повинна відносити ся до
Евхаристії.

Одно ще бажаю додати, що проповіді не
повинні бути довгі але короткі, популярні,
строго після якоїсь теми оброблені і з горя-
чого серця привучі.

Пам'ятаймо о тім, що ті проповіді ма-
ють причаїтись до піднесення Евхаристийно-
го культу межи Духовенством і народом!

Від Братства Священників Почитателів
Найсв. Тайни Евхаристії.

О. Ник. Садовський
в Шибалині, п. Бережани.

Присмо відновити передплату.

ТОРБАН.

(Конець).

Деж у нас шукати чогось подібного?
Останніми часами через школи стала у нас
більше відома мандоліна, інструмент симпа-
тичний разом з іншими, але сам досить не-
вибагливий для уха і для співу не приго-
жий. Оркестра мандолінова (н. пр. хорватські
„тамбураші“) має свій окремий чар — мені
н. пр. незвичайно подобають ся марші, грані
тамбурашами, — але у Русанів таких оркестр
ще нема і ледви чи коли будуть. Натомість
можна би їм порадити те саме, що ось у се-
бе відновили Німці, а се торбан-лю-
ню. Адже сей інструмент уживано і в нас
поруч з кобзою. Занесли его при кінці XV.
віку італійські музики, що складали капелі
при дворі короля Жигмонта I, в Польщу.
Поляки дуже его вподобали собі за дла при-
ємного голосу і назвали теорбан (по італійсь-
ки звав ся він theorb, tiorgba). „Відець —
каже д. М. Лисенко в „Зорі“ 1894. ст. 89. —
теорбан з'явивсь в Україні під назвою тор-
бан або торбан. Торбан як багатий виразно-
стю музикальний інструмент, що має зі своєї
конструкції всі до того средства, поширив ся
виключно в статочному, вбезпеченому стано-
ви шляхетському. До него него він завтав,
серед него і віку дожив. Серед українського
дворянства, до 50-их років 19-ого століття,

торбан був ще ширше поширений, ніж серед
польського навіть, бо там він находив ся зде-
більша в руках дворових спеціалістів-торба-
ністів. У нас же на Україні лівобічні, крім
торбаністів-селян, при панських дворах, грели
частенько на торбані і самі пани-обивателі,
переважаю, правда, з дрібного панства. За
старих часів Гетьманщини торбан був люби-
мим в ужитку інструментом серед козацької
старшини. В історичнім музею В. Тарновско-
го лежить на схові торбан гетьмана Ма-
веші.

Д-ій Лисенко пише далі, що сам запа-
м'ятав два типи торбаністів. „По дитячих, да-
леких згадках 40-років назад (отже коло 1850.
р.) замітний старий-старезний торбаніст на
Лівобережжю у Понтавічів, Іван Кошовий. Чу-
дові співав він народні, ліричні пісні, часом
окрашаючи їх своїми додатками, в котрих
світлив ся завжди сьвіжий український гумор.
Він був свого часу за молодю знаменитий
танцюристий, віртуоз у своїм ділі, як
упоминали люди, що здавна его знали. Перед-
гістьми у свого пана він виробляв найтяжкі
балетні па, кунштники. — В репертуарі его не
було нічого, що би нагадувало про які мадрия-
гали, дифирамби, про славні вірші правобере-
жних торбаністів. Сама народна пісня тай
годі.

Дрібне панство, панки й полупанки, що,
бувало, й на улицю і на досвіткі, наче те
селянське парубоцтво, хожало і на торбанах

вигривало і по митецькому витанцювувало,
оно крім народних пісень мало в репертуарі
і штучні українські пісні-романси, які і тепер
безліч по Україні поширені, як „Баламут“,
„Стоїть гора високая“ — і цілий легіон інших.
Утворенє сих, часом дуже мелодійних і вда-
тих напівів з музики, романсів, належить
безперечно станові полупанків, що вискочили
у панство з козаків, волосних писарів, а то
такі й збіднілих панків.

Другий тип торбаніста — се єсть: Франц
Відорт, якого ми пізнали два роки назад*)
(себ то 1892. р.). Єсть то тип дворового ма-
натского рапсода з правого берега Дніпра і,
яко оригінальна поява місцевого панського
життя в нашім краю, заслугоє на ближчу
увагу.

Відорт є торбаніст з батька-діда. Дід
его Грегор Відорт, з Австрії, служив при
дворі знаменитого свого часу арабського аван-
тюрика Вацлава Ржевуского, або, як він сам
себе називав, золотобородий Емір, а далі під
впливом українофільского напрямку польської
літератури, принав чуже ім'я „отомана Реву-
ха“. Дякуючи своїм чудернацьким фантазіям
і вдачі, сей Ржевуский кидався від студій
наукових до запальної ідеї поліпшення в цілій
Європі кінської породи через арабських коней..

*) Менше більше у той час грав він раз
і на „Рускій Бесіді“ у Львові.

Нарешті прогаїнувавши майже все своє до-
бро, він завів у своїй Саврані школу лірників,
торбаністів, бандуристів. Помагали єму при
тім з літературного боку Тимко Падура та
канонік Ян Комарницький. Складали они пісні-
думки про козаків-низавців. Ржевуский склав
се на голос, а Відорт Грегор співав.

Відорт складав і сам пісні. Помер Рже-
вуский, а за ним і старий его бард Відорт.
Син Грегора, Кастан, теж складав пісні, але
не про козацькі справи, походи, а хіба до якої
оказії, весілля у якого з родичів магната.
Теж саме, тільки ще в меншому розмірі ро-
бив Франц Відорт, внук Грегора.

З пісень Грегора найбільше відома і в
Галичині пісня „Гей виїхав Ревуха на море
гуляти“, про котру Лисенко каже, що в ній
почуває ся епічний настрій, вдалість, міцний,
гартований дух степового лицаря.

Отже бачимо, що торбаністи були в нас
ще з кількадесят літ тому. Тепер же ледви
чи найде ся в кого торбан; разом з гітарою
пішов він у забуте, хоч гітару можна тепер
знову щораз частійше бачити й чути разом
з мандоліною. Надові уже людям фортеп'ян,
інструмент, правда, куди багатший від усяких
кобз та торбанів, кола хто на нїм справді
добре вміє грати, але без сумніву дорогий і
тяжкий як на вагу, так і що до науки, — і
через те люди наворачтають ся до давних мен-
ших інструментів, котрі можна легко пере-
нести з місця на місце і на котрих лєкше

Основи, задачі і змагання „Християнсько-суспільного сторонництва“.

„Жатва убо многа, дѣлателей же мало“.
(Дальше).

Чого потреба нашим селянам і міщанам?

(Дальше).

Припустім, що чиясь господарство або ремесло чи крамарство уладжене на такий лад, як се ми вказали вчера, але сей господар-хлібороб каже: що мені з того, коли довги гноблять мене до неможливости. Правда, що у неодоного дрібного, але навіть у більшого господаря довги бувають вельми тяжкі. Звідкиж се походить? Чи за останніх 50 років не пішли о много в гору ціни ґрунтів? Чи не збираємо нані з того самого поля в двох або трох більше як давно? Певно, що й робота стоїть більше і навів. Се у великій часті винні самі господарі, коли они при продажі, при перенесеню власности, при поділі спадщини самі підогнали в гору вартість ґрунту понад звичайну его ціну. Се може зробили они самі або їх батьки. Але щоб обиди своїх діттих до зубожения і пам'ятали на се в завіщаннях і записках. Поле та обісте повинно се платити тільки після доходу у, який оно приносить в звичайних часах, а не після того, яку оно вартість представляє в даній добрій хвилі або в горячці продажі.

Але до того треба мати певну підставу в книговодстві.

Чимало причиняє ся до занепаду наших селян і міщан наліг процесованя. По інших краях, они н. пр. в Німеччині, в Ольденбургі, заведено по селах мирові товариства, котрі полагоджують спори на місці, а селян не визискує там ані адвокат, ані нотар, ані не тратьє ся дорогого часу на вистояванє по судових сінях і не марнує ся при сій нагоді гроша на могорич.

Треба отже мати бачність на все.

Засновани хліборобських спілок, товариств для помочи і поради під проводом щирих, свідомих і прихильних народови людей можуть стати в пригоді непорядним і легковірним супроти всяких визискувачів і лихварів хліборобського стану. До всего того бажав домогати „Христ.-суспільний Союз“ передовсім через своїх відпоручників і місцевих організаторів, на зборах, нарадах і курсах, які думає перегородити устроювати, а також з підмогою осередної Старшини у Львові, котра буде подавати поради, видавати книжочки і поучні листки і помагати до всяких практичних суспільних уладжень. Почин кожного доброго діла трудний, стрічає чимало перепон,

навчити ся грати. Уже тепер нема тої думки, що до вихованя панни (чому іменно лише дівчини, а не також хлопця?) належить музика, і то не що инше, лише гра на фортеп'яні, бо кождий з нас сотки разів пересвідчить ся що та гра не варта була такої затрати часту і грошей, які на ню пішли, — і кождий з нас бачив також, як фортеп'ян замкнений стоїть місяцями в комнаті, хоч дома є музикальна особа. За тяжка машина-фортеп'ян, за богато короводу з ним серед звичайних щоденних обставин, н. пр. на селі, — і тому меншає охота до него.

Німці поставили справу ясно, відмовивши фортеп'янови монополію, бути єдиним домашнім інструментом, і то призначеним особливу для дівчат і жінок, — і от ми бачимо у них широкий і розумно ведений рух в користь торбану. А що се також наш інструмент і пісень, слава Богу, маємо більше, як хто небудь той варто їх не забувати, то чи не було би кайсно і розумно завести торбан на ново і в нас? Се тепер легше зробити, ніж з козбою, тому, що нема ніяких перешкод; усе вже Німці приготували і коштів не великий. Притім, ще раз кажу, наша дума наша пісня не вмере, не загине тільки тоді, коли її співатимем; без того она лишиться тільки на папері і ціла маса приємних, високо артистичних вворушень лишиться забути, зменшуючи і так невелику суму радостей нашого щоденного життя.

М.

а з деяких часописий вичитає наш хлібороб, селянин, міщанин, ремісник або робітник ще тільки клевети і сплетні, що ось то Христ.-суспільне сторонництво є найбільшим ворогом руского народа, запродає его Полякам, правительству і тим подібні нісенітніці. Одначе на се годі оглядати ся, а хоч правда всюди нівечить ся, такі колись виявлять ся.

„Христ.-сусп. Союз“ бажав однак не тільки, щоб наш нарід по християнські жив та змагав чесним способом, працею та спадкоємством до красної долі, але буде також пильнувати, щоб люди наші навчили ся, як треба розумно жити, як повинні бути уладжені хати наші, щоб служили до здоровля, як треба виживляти ся розумно, щоб кріпити своє здоровля, як одягати ся ітд.

Треба отже дбати про добру здорову хату, простору комнату і світлицю, а при тім дешево, з вікнами до відчиняваня, щоб шоденно можна все провітрити. Гарно від часу до часу вибілена хата, з чистим помостом, напущеним відповідним до сего олієм, щоб не було пороку, украшена хоч би кількома образами, яких можна з поради отця духовного дешево набути, з звичайними комнатними нарядами, буде привітним побитом господарської семі. Постіль і одіж повинна бути провітрювана, а одіж відтак переходувана в скрині або шафі.

А як господар і господиня та їх семія дбають про хату, так повинні дбати і про плеканє і чистоту тіла необхідну для здоровля, про здорову хоч скромну поживу, про чисту і гарну одіж. В усім тім треба виховувати молоде покоління, бо в здоровім тілі і дух здоровий, а дбалість про чистоту і здоровля хоронить від пошестей, котрі стілько заподівають нераз нещастя і втрати в родині і в громаді.

Про все те можна багато вичитати розумного і поучного у деяких просвітних книжочках і календарях, а розумна просвіта убагородняє чоловіка, улекшує ему важке життя, підносить его духа, кріпить его волю і діяльність, але всеж таки підставою, неохитною підвалиною всего є релігія.

(Дальше буде).

Огляд часописий.

(Шевченкові роковини. Справа пам'ятника Шевченкові в Києві. Новини з нагоди роковин в часописах подані).

Сегорічні 51-ші роковини смерті найбільшого генія України-Руси виявили, що пам'ять Шевченка входить щораз глибше і ширше в народні верстви і проявляє ся всюди там, де лише бє ся укр.-руске серце. На обидвох півкулях земських, в старім і новім світі сьвяткують пам'ять кобзаря України-Руси, ним і его творами цїкавлять ся всі культурні народи, а тим самим і долею укр.-руского народа.

Київська „Рада“ відозвалась вельми теплою і сердешною, а при тім влучною передовцею п. в. „Великі Роковини“, котру тут годить ся повторити для тих кругів нашої суспільности, що не мають нагоди читати сего дневника. З виводами „Ради“ спочувати ме неперечно всяке щире укр.-руске серце.

„Минають роки, десятиліття, одходять покоління за поколіннями, а Великі Роковини смерті великої людини, геніяльного поета та невіджалуваного страстотерпця — все так же хвилюють серця людей, все так же притягають до себе увагу всього краю за наших часів. Ні заходи проти пам'яті Шевченка, ні час не беруть свого і сномни про его життя та діла все таки підіймає душу понад рівень буденщини, робить сьвято людям, приносить усмішку на захмарене чоло. Се єдине на світі сьвято й ні оден нарід не має такого великого імення, що чужо творить, як не має й такої великої могили „серед степу широкого“ над Дніпровими кручами. Они мають більше — пантеони, розкішні будівлі й пам'ятники, голошу славу, але такого не мають. Паптеони й пам'ятники — свідки великої пошани, але свідки холодні: багато в них є офіційного, і нема безпосередньої близости до життя. З сего погляду вбога могила над Дніпром, серед самого осередку людского життя, безпосередно звязана з околишніми селами — вільна від офіційної пошани та втіх — се справді єдина близка до життя велика могила на світі, як і єдине на світі неофіційне сьвято на честь того, хто в тій могилі спочиває.

„Великі роковини тим і великі, що нема в них офіційної пошани з її холодом та ситливими радощами. Коли усмішкою розцвітають на сьому сьвяті лиця людей, то се усмішка щира й безпосередна, коли радощами сяють очі — то радощами не уданими. Се само собою робить ся, — тому, що так життя велить: тому, що згадка про Шевченка одним приносить справжню втіху і спокій, другим дає надію, иншим — радість. І все те — тісно звязано з життям, у йому бере своє коріння і в житті й повертає ся.

„Великі роковини — се наше сьвято, сьвято життя українського народу. Тим то й притягає оно до себе все живе на Україні, тим то ні смерть, ні инша темнота не мають сили над ним — і з року на рік все яснїше пишуть ся і ширше розростають ся великі Роковини — символ нашого відродження, життя і будучини...“

П'ятьдесят перші роковини Шевченкові мимохіть понаглюють справу поставленя пам'ятника поетови передовсім у Києві, осередку України. Гадка була, щоб найшнїйше в сотні роковини его уродин 1914 сего діла довершити. Спершу була журба о кошті. Але як звіщає „Рада“:

„Тепер се питанє розв'язано, й розв'язано так, як може, не сподівались в той час найбільші наші оптимісти. На пам'ятник вже зібрано більше сотні тисяч, і жертви не перестануть надходити, бо справа є стала справді всенародною українською справою, що найкрасшими й найміцнішими звязками єдности й братерства обєднала увесь український народ, од верхів його до низів.“

Однак більша тепер журба з провтом пам'ятника і з місцем, де мав би стати сей пам'ятник і про сї справи пише „Рада“ ось що: „За останній час робить ся для пам'ятника дуже мало. Минувшого року відкинута бездарний проєкт пам'ятника, що виробив п. Балавєнський, і назначено новий конкурс... Щож до місця для пам'ятника, то питання є й досі ще остаточно невирішене. Дуже гарне місце на Михайлівській площі вже занято пам'ятником княгині Ользі; на Золотоворотській садочок і Бібіковський бульвар сподіватись не можна, бо городський голова висловив ся, що дума сих місць під пам'ятник не дасть, а проти визначеного місця на Караваєвській площі протестує полтавське земство і майже все наше громадянство.“

Як покінчать ся сї митарства з вибором місця під пам'ятник, що буде з проєктом, коли буде виготовлений і чи буде можна его поставити 1914 р., се поки що вельми сумніве — а заравом і сумне!

(Дальше буде).

Просимо домогати ся „Руслана“ по всіх реставраціях, каварнях, торговлях і привидувати нам нових передплатників в кругах своїх знайомих.

З державної ради.

Палата послів приступила вчера до нарад над відповідю міністра скарбу над запит в справі підвищення акційного капіталу тов. фабрики оружя.

Пос. П а н ц (христ.-сусп.) запротестував передовсім проти твердження, наче би его внесок мав на цілі здержати війскову розправу. Ствердив, що дозвіл на виданє дарових акцій противить ся духови і змістови акційного правління. Бесідник не сумніває ся, що міністер Залєський ділав в найліпшій вірі, але становище правительства остає в суперечности з дотеперішнім поглядом правительства на сю справу — і може здискредитувати наш промисл і наше господарство за границею. Наведені міністром прецеденси не відносять ся по думці бесідника до нинїшнього випадку.

Міністер З а л є с к и й заявив, що ухвалу палати що до отвореня розправи над елі відповідно на запит належить, як здає ся, пояснити собі в сей спосіб, що палата бажав виясненя справи. Правительство не отягає ся з тим і не боїть ся того. Уже в своїй відповіді на запит зазначив міністер становище правительства в сій справі. Бесідник збивав описля заміт, наче би через виїмкове трактованє тов. фабрики оружя, відзначувало се товариство в невідповідний спосіб. Мін. ствердив, що перенесенє вільних резерв на ковто

капіталу, если ті вільні резерви є в достаточній кількості, є зарядженем, котре не може дати причини до ніяких сумнівів. Називанє нових акцій даровими не є слушне і може викликати непорозумінє.

Нові акції вплачує ся саме з майна акціонарів, одержаного з переказуваня до резерв доходів попередних літ. Акції платять ся з майна тов-а, а отже з цілости, витворюючи резервовий фонд. Для обох способів переміни резервового капіталу в акційний капітал через стемпльованє або видаванє нових акцій маємо цілий ряд прецеденсів, котрі бесідник вичисляє.

На основі наведених випадків прецеденсу виказував дальше мін. скарбу, що практика міністерів скарбу кривє ся вповні з теорією.

Ніякий торговельний закон в Европі не заборонює подібного поступованя. Концесійна власть, отже міністерия внутрішних справ, по вислуханю міністерів скарбу поступила при дозволі на підвижку акційного капіталу зовсім згідно з засадничим становищем і попередною тактикою міністерії. Міністерия полагодила просьбу так скоро, щоб унеможливити спекуляцію. Удїлено дозволу лише під усливєм, що буде сейчас опублікований. Міністер дивує ся, що саме ему роблять з сєї причини заміт. Заміт був би, оправданий зі сторони тих осіб, котрі жалують, що віднято їм нагоду доброї наживи. Міністер не чув про ніякий факт якого небудь надужитя. Правительство мало на цілі залобити надужитям. В справі додаткового оподаткованя покликує ся міністер на свою відповідь на запит. Наколи би додаткове податкованє не наступило, то податковий заряд поступит згідно з естауційними законами. Вкінці міністер заявив, що ціла акція не пошкодить ані державі, ані прилюднам справам, ані також акціонарям, хіба лише кільком спекулянтам, а про них міністер не повинен дбати. (Оплески).

З черги промовляли пп. Р а й ц е с і Е л е н б о г е н, після чого міністер внутрішних справ бар. Гайнольд відповідав на зроблений правительству п. Панцом заміт, що прав. невластиво інтерпретує §. 53. акційного реґулятива. Мін. виказував, що правительство поступало зовсім поправво і перестерігало обов'язуючих законів. Дарова акція не є нічим иншим, як лише родом надзвичайної дивиденди і як така мусить бути трактована. Сей спосіб розділу надзвичайної дивиденди є допусканий і уживаний. Не може проте бути мови про нарушенє акційного правління.

Пос. Ш р а ф ф л ь заявив, що его партия також побороє біржеву спекуляцію.

Головний бесідник пос. Ш т а й н в е н д е р виказував, що видаванє дарових акцій заподіяло державі шкоду, проте остерігає перед подібним поступованем на будуче.

На сїм покінчено розправу над відповідю мін. Залєського і приступлено до дальшої розправи над дорожнею.

По промові п. П р о к е ш а розправу замкнуто і вибрано головних бесідників п. Гальбава „за“, а пос. Вінярського „проти“.

По промові пос. Г а л ь б а н а наради відложено і замкнуто засіданє; слїдуюче нині.

Політичний огляд.

Заграниця.

Італійсько-турецка війна переходить, здає ся, в нову фазу. Італія хоче в як найкоротшій часі і за всяку ціну привнезити Туреччину до уступлення із Триполітанії; се може стати ся лише тоді, коли Туреччина найде ся в положеню без виходу. До сотвореня такого положеня змагає Італія при помочи маневрів своїх флотів.

Коли часописні чутки що до бльокади Дарданелів італійською флотою справдять ся, що є дуже можливе з оглядом на великі приготування переводжені тепер Італією — то були би ми свідками справдешої війни, яка й порішала би остаточно італійсько-турецкий спір. Акція італійської флоти у Дарданелях привневила би Туреччину поставити в гру війни всі свої сили, а до сего власне змагають горячкрової Італії, яким вже за богато нудної і безкорисної перестрілки в Триполітанії.

Стоїмо отже перед далекоюсглыми подїями. І нічого їх не відверне, бо мирова акція

великодержав не повела ся, а до того до Туреччини підсуває ся з своїми претензіями Росія, яка на разі рада би вимусити на Туреччині отворене Дарданелів.

Страйк вуглекопів в Англії триває даліше хоч не є виключене, що небаком покінчить ся, бо настрій на конференціях представників робітництва і власників копалень ворожить успішний вислід. Ціла Англія з нетерплячкою вижидає покінчення страйку. В Лондоні піднесли ся ціни хліба, мяса і риби незвичайно в гору; також вищі середники поживи поступили в цінах — що рівняло би ся при довшім триванні страйку економічній катастрофі Англії.

Страйк вуглекопів в Німеччині не найшов такого пригожного терену, як в Англії. Між тим коли в Англії всі робітники однодушно заявили ся за страйком і своє рішення не менше однодушно виконують — німці робітники розбили ся на два табори: страйкарів і охочих до праці. З загального числа вуглекопів 266.835 працювало вчера 110.107. Значить страйкує всего 58.74 процент.

Між страйкарями і робітниками охочими до праці прийшло протягом двох днів до острих, а навіть кровавих суперечок так, що поліція, не бачучи иншого виходу, робила ужиток з оружжя. Загалом можна ствердити, що страйкова акція в Німеччині не основана ні на такій однодушності, ні на такім запалі, який помітний в Англії.

Нові заворушення в Китаю. Німецьке кабельне товариство в Берліні одержало таку депешу з Гонгконг: Великі орди грабежників папали оводі в нощі місто Кантон і почали його нищити. Будівлі в порті згоріли. Борба в місті триває даліше. Получене телеграфічне перериване. На провінції панують хаотичні відносини.

„Daily Express“ доносить, що в часі бійки з опришками в Кантоні погинуло 200 людей.

НОВИНКИ.

— **Календар.** В четвер: руско кат.: Евдокії; римо-кат.: Матильди. — В п'ятницю: руско кат.: Теодора; римо-кат.: Климентія.

— **Нарада в справі Евхаристийного конгресу,** про котру ми вже згадали, відбула ся в митрополичій палаті в поведілок під проводом Г. Е. Митрополита гр. Шенітського. На сю на раду прибуло кільканайцять пань, деякі виправдали свою неприязнь. Зібраним пояснив Г. Е. Митрополит цілі і знячине Евхаристийного конгресу і задачу комітету руских жінок, котрий мав би тут оснувати ся на пресьбу осередного комітету пань у Відні. Зібрані заявили готовість взяти ся до сеї справи і в найближшій часі має відбутися численне зібрання пань, котрі утворюють ширший комітет підготовчий, поділять ся на секції та розділять поміж себе роботи для підготовки задачі, які будуть їм приділені. — Позволимо собі висловити тут бажане, щоби і мужичин візвано до участі в так важнім і спасеннім ділі.

— **Важне для господарів.** З Кр. Союза госп. молоч. в Стрию одержуємо до поміщення отсею оповістку: Повідомляємо отсею дорогою, що громади, в яких є усявія до основана і розвою молочарських спілок, коли протягом трох місяців, с. є, до кінця червня с. р. заложать у себе реєстровану молочарську спілку, дістануть тоді від Краєвого Союза молочарского в Стрию потрібні молочарські машини за половину фабричної ціни. Сі ново основані молочарні матимуть рівнож ті самі користи, які дає Союз своїм давнішим основаним спілкам. Потрібних інформацій уділяє евентуально висилає своїх делегатів на місце Союз безплатно.

— **Слинка.** Ветеринарні органи докладають всяких заходів, щоби зимовою порою, доки ще худоба не виходить на пашу, здупити остаточно слинканку, яка так діяючо дала ся населенню в знаки. Тому, що число місцевих, навічених сею пошестю змаліла нині до 36, проте можна би винищити пошесть, наколи би всюди можна було числити на співділанє селян. Надія та однак заводить, бо все ще при ревізіях громад, переводжуваних повітними ветеринарами і оглядачами худоби при помочи жандармерії викриває ся спорадичні випадки пошесть, уквиваної не раз місцями властителями худоби в хибно зрозумілім власним інтересі, з нараженем ближших

і дальших сусідів на грізні наслідки перенесення пошесть. А тим більше треба жалувати, що найближші сусіди і начальники громади, знаючи про такі випадки уквиваної пошесть властителями, не доносять про се властям і не боронять ся самі перед небезпекою, яка грозить їм безпосередно, а котра покаже ся ярко в хвили, коли їх худоба спільно з зараженою вийде на пасовиско.

— **Фінанси Австрії в періоді 1901—1910.** В останнім австр. статистичнім річнику находит ся зіставлене чистих видатків і доходів Австрії в періоді 1901—1910. Після сего зіставлення сума чистих видатків Австрії зросла в останнім десятиліттю з 997 мільонів корон в р. 1901. до суми 1647.5 мільонів в р. 1910. Найбільшу участь в прирості видатків мали різні галузі внутрішньої адміністрації, на які зросли видатки з 479 мільонів до 959 мільонів, з 48 прц. загальної суми до 58 прц. сеї суми. Видатки на опрочентованє і уморенє довгів зросли загально в сім періоді з 342 мільонів до 485 мільонів, однак в відношеню до загальної суми видатків зменшили ся з 34 прц. до 29.5 прц. Так само видатки на спільні цілі монархії збільшили ся з 166 мільонів до суми 191 мільонів, однак процентово зменшили ся з 16.6 прц. на 11.6 прц. загальної суми.

Доходи держави в сім періоді зросли з 1.017 мільонів до суми 1.641 мільонів корон. Доходи з безпосередних податків зросли з 292 мільонів корон до суми 370 мільонів корон, з податків посередних і оплат 605 мільонів до суми 815 мільонів, з власности і державних заведень з 73 мільонів до 192 мільонів корон — надзвичайні доходи, головю з кредиту, зросли з 45 мільонів до суми 264 мільонів корон.

На голову населення виносили в 1910. р. видатки Австрії 57.7 К, доходи 57.5 К. Подібно виносили видатки на внутрішню адміністрацію (разом з просвітою і судівництвом) 33.5 корон, на довги 17 корон, на спільні цілі 6.7 корон на голову. Доходи з податків посередних і оплат виносили 28.5 корон, з податків безпосередних 13 корон, з державної власности 6.7 корон, з надзвичайних жерел 9 корон на голову.

— **Жертви готівкою** не звільняють нікого від обовязку жадання купонів Р. Т. П. і уживання товарів з маркою Р. Т. П.

— **Відирите полудневого бігуна.** Амундсен оголошує в „Daily Chronicle“ інтерв'ю, в яким заперечує, немовби Скот міг поруч него відкрити полудневий бігун. Може бути, що Скот був на полудневім бігуні навіть перед Амундсеном, однак Амундсен не найшов на бігуні ніяких слідів. Амундсен каже, що найбільші труднощі до поборення творили сніжні замети, які приневольовали его і товаришів до пробування цілими днями в свігових хатках, а були так сильні, що Амундсен не раз сумнівався, чи потрафить дійти до цілі. — Полудневий бігун лежить на високорівні, що взноситься ся 3,200 м. над позем моря. Найбільше давала ся в знаки трудність в віддиханю. Дуже багато завдячує Амундсен своїм псам — які показали ся дуже витривалими звірятами і тягли всі пров'язки, прилади і одіж. Тому, що Амундсен через свою виправу наробив довгів на 70.000 корон, зібрав ся в Християній комітет, що заняв ся силатою сего довгу.

— **Відгомін станіславської розправи.** На головній розправі проти в'язничих дозорців, обжалованих о улекшенє утєчі М. Стиньському увільнено, як звісно, трох дозорців: Малаяржа, Цеслікова і Котюшка, проти чого прокуратор виніс жалобу неважності. Вчера, як доносять, цофнув прокуратор сю жалобу, супроти чого кавція, яку зложили по 2.000 К дозорці Цесліков і Малаярж буде їм звернена. Засуджені дозорці Нуда і Тарнавський, з котрих останній остає на свободі за кавцією 2.000 К, а проти котрих засуду внесла оборона відклик, дожидають остаточної полагоди справи через Відень.

— **Хто марнує неужитки,** замість зложити їх на Р. Т. П., марнує загальне добро.

— **П'ятьлітній герой.** В Штокгольмі відбула ся перед кількома днями роздача нагород з фондаві Карнеджіого для тих, що з нараженем власного життя уратували жите другим. Між иншими одержав нагороду 5-літній хлопчина К. Аберг з місцевини Бресторп. Заслужив ся він тим, що коли одного разу під неприємність родичів вибух в дома пожар, він три рази вертав до горючої хати і виратував трох молодших членів рідні. За таку посв'яту ко-

мітет признав малому героєви в нагороду гарний годинник і грошеву нагороду на дальше его образованє.

— **Голод в Росії** ширить ся що раз більше. В самарській губернії терпять голод поверх 9.000 людей. Шкорбут і голодовий тиф ширять ся в грізний спосіб.

— **Винахідник телефонічного автомату** Роберт Ентш, помер в 60. році життя в заведеню для божевільних в Штайнгоф коло Відня.

— **Найбільший водопад в Європі** був доси на ріці Рюкан в Норвегії, бо більшого доси ніхто в Європі не бачив. Та недавно викрито ще більший водопад в горах Піренейх на французькій стороні. Висота піренейского водопаду виносить 930 м. З такої висоти вода річки впадає до озера Нагвель. „Піренейске товариство електричної енергії“ заложило вже під водопадом електричні мотори і перетворює енергію води в електричність о силі 30.000 парових коний. А кілько такого богатства лежить обоголом в наших Карпатах. Цілу державу можна би освіглити електрикою, витвореною під водопадами в наших горах. Та на жаль нема у нас ні відповідних капіталів ні людей, що хотіли би тим заняти ся.

— **Хто бере при купні купон Р. Т. П.,** спонукує купця до зложеня малої жертви на цілі Товариства.

— **Знова самоубийство.** Позавчера около год. 9 вечером замітив один з прохожих, що на лавці на Високім Замку сидів неповорухно довгий час якийсь молодий чоловік. Коли приступив до него, побачив, що сей чоловік був вже без життя; побіч него на лавці лежав револьвер. Сповнив він очевидно самоубийство. При самоубийстві знайдено кілька німецьких книжок, уживаних в середних школах, кілька фотографій молодих людей, здає ся, приятелів помершого і полярес з 22 сотиками та малою фотографією якоїсь молодої дівчини. В одній книжці знайдено переписний листок, висланий з Риму, а адресований по руски до Гр. Макогона, уч. VI. кл. гімназії в Підлісках малих. Макогін, се дійсне назвище помершого, який був учеником VI. класу гімназіальної.

— **Шинк в Помпеї.** При розкопках загребаного вибухом Везувія дня 24. серпня 79. р. по Хр. міста Помпеї знайдено недавно також римський шинк. Фляшки, склянки, різні посудини на полицях стояли там так само, як по нинішніх шинках. В підручнім столику знайдено повно дрібних срібних грошей. Побіч шинку находить ся прегарно окрашена кімната з 15-ма статуями римських богів в Йовом посередині. На стінах остало много написів, з яких видно, що саме тоді відбували ся якісь міські вибори. В Помпеї відкопано вже різні св'ятині і палати приватні і прилюдні, але з шинком стрітили ся там археологи перший раз.

— **Поворот з війни.** Одна тирольська часопись описує подію, яка лучила ся в місцевині Саббада в північній Італії, замешкалій переважно переселенцями з Тиролю. З поля війни в Триполісі вернув до старої матери син-воєк; по сердечнім звитаню попросив син маму, щоби помогла ему знати верхній одяг. Коли мати забрала ся до сего, спостерегла, що син втратив на війні обі руки. Сей вид так сильно поділав на нещасливу матір, що упала без свідомости на землю, а по кількох хвилях померла.

— **Громи серед зими над Америкою.** В половині місяця лютого навістила околиці Нью Йорку величезна туча, получена з громами і лискавками. Доц був такий обильний, що уличі станули відразу під водою. Вітер дув із шкороністю 60 миль на годину. Громи били оден за другим як серед літа, а величезні лискавки прорізували що хвиля нічну темряву та сліпили очи зачудованих сею несподіванкою людей. Перед вечером того сего дня падав в Джерзі Сіті і Нью Йорку сніг і була зима, а за кілька годин після того повіяв з полудневого заходу сильний вітер і приніс літню тучу. Щось то сегорічне вереме дуже вередує.

Оповідки.

— **На дохід будови церкви на городецім передмістю у Львові** відбуде ся під покровом Его Ексцеленції Високопреосвящененого Митрополита Кир Андрея Шенітського в неділю дня 17. марця в великій салі „Народного Дому“ концерт з отсею програмою: 1) Колесса: „Щедрівки“, муж. хор тов. „Бандурист“ 2) К. д. Ільницький: „Minorenserskampt“, конц. фантазія на цитрі, відгорає К. д. Ільницький.

3) а. Чайковський: „Andante“, б. Mozart: „Rondo“, смичковий квартет. 4) Ведель: „На ріках Вавилонських“, міш. хор I. акад. гімн. 5) Vieux temps: „Ballade et Polonaise“, сольо скрипки з достроєм фортеп'яну, п. Дайваковский і п. Туркевичева. 6) Grieg: а. „Надія“, б. „Добрий день“, сольо сопранове з достроєм фортеп'яну п. Парохонявіана і п. др. Людєвич. 7) Mendelssohn: „Athalie-Ouverture“, оркестральний кружок. 8) Стеценко: а. „Сон“, б. „Заповіт“, в. „Ніченько, пічко“, міш. хор тов. „Львівський Боян“ (на загальне домаганє). — Початок точно о 7. год. вечером. Ціни місць: Крісло 1-рядне 4 К; 2-рядне 3 К; 3-рядне 2 К; партер і галерія сидача 1 К; галерія стояча 50 сот. Білети дістати можна в канцелярії парохіальній св. Юра, а вечером при касі. Надатки приймають ся з подякою.

— **„Сокіл-Батько“** уладжує в суботу дня 16. с. м. у своїй салі руханково-звуковий вечер, в якого програму вийде 5 точок руханкових і 5 точок музично-вокальних. Між руханковими точками находять ся прегарні вправи дівчат ручниками і вправи вільноруч членів. Початок вечера о год. 6½. Вступ: по 3 К, 1.98 К сидачі місяця, а по 1 К і 60 сот. стоячий партер.

— **Жертви на фонд паматника о Антона Могилицького в Яблїзці** зложили даліше ВП. Добродії (в коронах): Никола Фіголь, Львів 1, о. Евген Гузар, Львів 2, о. Н. Шенанюк, Львів 1, о. А. Гавр шак, Львів 1, о. Т. Лежогубський, Львів 2, о. Д. Лопатинський, Львів 2, о. др. Д. Яремко, Львів 2, о. П. Глинський, Львів 2, о. Л. Лужницький, Львів 2, о. Р. Ядковський, Львів 2, Тов. св. Павла, Львів 10, о. Будка, Львів о. В. Лиско, Львів 1, о. Ст. Онишкевич, Хлшевичі 1, о. Кирило Пачовський, Богородчани старі 10, о. Володимир Петрушевич Калущ 5, о. Висиль Бачинський, Хмелиска 1, п. Миротслава Бачинська, Хмелиска 1, о. Роман Рудницький, Петлициві 2, Стефан Шабуньчак, Солотвина 1, складка на руки п. Сидора Кузика у Львові: др. Волод. Бачинський 2, др. Волод. Охримович 2, др. Евген Озаркевич 1, Омелян Сав'яч 2, о. В. Кальба 1, інсп. Микола Заячківський 2, інсп. Ю. Мудрак 1, А. Гарасевич 1, Ярослав Гриневецкий 2, Федір Срібний 2, Никола Ядків 1, Омелян Ревюк 0 20 с, Сидір Кузик 2 80 К; разом по конець лютого 120 К 70 с.

Посмертні оповістки.

— **Лука Шуст,** студ. медицини, б. голова „Акад. Помочи“, член основник „Мед. Громади“, член „Акад. Громади“, помер в 29. році життя в домі своїх родичів, селян в Розношинцях, пов. збарского, на грудну недугу. В. є. п.!

Телеграми

з дня 13. марця.

Відень. (ТКБ). Вчера вечером о 6. год. відбув ся у цїсаря в Шенбрунн двірський обід, в яким взяла участь амбасадори: французький, англійський, американський і турецький, послі: швайцарський, бразилійський, норвежський, сербський, перський, бельгійський, шведський, чилійський і мексиканський, та чужі attaches війскові.

Відень. (ТКБ). В дальшій ході конференції д-ра Біліньского з депутациєю боснійської Ради краєвої висказала депутация бажанє, щоби др. Біліньський прибув до Босні і на місці пізнавши відносини, зробив боснійський сойм здібним до праці. Др. Біліньський заявив, що до Босні прибуде і висказав надію, що зможе упорядкувати відносини і зробити сойм здібним до праці.

Загреб. (ТКБ). Покінчений оноді страйк учеників середних шкіл вибух на ново, а до него прилучили ся ученики народних шкіл (!). Причиною страйку є розпорядок шкільних властей, яким заборонено ученикам удавати ся гуртом з прапорами на театральні вистави. Власті наміряють замкнути зовсім науку в тих школах, в котрих страйк триває довше.

Петербург. (ТКБ). Дума зачала вчера бюджетову розправу.

